

Elektroničke usluge povjerenja

DIGITALNO
GOSPODARSTVO

Što su elektroničke usluge povjerenja?

Poduzeća i pojedinci uključeni u razne elektroničke transakcije moraju imati povjerenje u sigurnost svih oblika elektroničke komunikacije, osobito moraju biti sigurni da dokumenti koje šalju elektroničkim putem nisu izmijenjeni na bilo koji način i da se pošiljalatelj može lako prepoznati odnosno identificirati.

Elektroničke usluge povjerenja su:

- elektronički potpis,
- elektronički pečat,
- vremenski žig,
- elektronička preporučena dostava te
- autentikacija mrežnih stranica.

Što je elektronički potpis?

Elektronički potpis omogućuje potpisivanje elektroničkih dokumenata na jednak način kao što se papirnatih dokumenata potpisuju rukom.

Sukladno zakonodavnom okviru - eIDAS Uredbi elektronički potpis jest:

- **Elektronički potpis (obični)** - označava podatke u elektroničkom obliku koji su pridruženi ili su logički povezani s drugim podacima u elektroničkom obliku i koje potpisnik koristi za potpisivanje
- **Napredni elektronički potpis** - mora ispunjavati sljedeće zahtjeve:
 - na nedvojben način je povezan s potpisnikom;
 - omogućava identificiranje potpisnika;
 - izrađen je korištenjem podataka za izradu elektroničkog potpisa koje potpisnik može, uz visoku razinu pouzdanja, koristiti pod svojom isključivom kontrolom;

- povezan je s njime potpisanim podacima na način da se može otkriti bilo koja naknadna izmjena podataka.
- **Kvalificirani elektronički potpis** - znači napredan elektronički potpis koji je izrađen pomoću kvalificiranih sredstava za izradu elektroničkog potpisa i temelji se na kvalificiranom certifikatu za elektroničke potpise

Dobro je znati da vrjednije transakcije zahtijevaju i "kvalitetnije" elektroničke potpise poput naprednog ili kvalificiranog, budući potpisi korišteni u tim transakcijama moraju biti dobro povezani s vlasnikom/autorom potpisa kako bi se omogućila potrebna razina sigurnosti za pojedinu transakciju.

Primjerice **kvalificirani elektronički potpisi** omogućuju:

- **Autentikaciju** - povezivanje identiteta potpisnika s informacijom
- **Integritet sadržaja podataka** - nepromjenjivost podataka (omogućuje lakše utvrđivanje bilo kakve promjene podataka)
- **Nemogućnost osporavanja/neporecivost** - pravna sigurnost podrijetla elektroničkog potpisa

Ovako izveden elektronički potpis je u osnovi način potvrđivanja da je elektronički dokument (ugovor, poruka elektroničke pošte, proračunska tablica, datoteka, račun...) autentična tj. da se sa sigurnošću zna tko je autor ili odakle potječe te da njegov sadržaj nije mijenjan.

Što je elektronički pečat?

Elektronički pečat predstavlja podatke u elektroničkom obliku koji su pridruženi drugim podacima u elektroničkom obliku ili su logički povezani s njima radi osiguravanja izvornosti i cjelovitosti tih podataka.

eIDAS Uredba uvodi digitalni odnosno elektronički pečat, kao alat za pravne osobe kao što su tvrtke u privatnom i javnom vlasništvu, državna i javna tijela, ustanove itd.

Elektronički pečat koristi se za ovjeru elektroničkih dokumenata u kojima nije potreban elektronički potpis (primjerice tamo gdje u papirnatom poslovanju treba vlastoručni potpis fizičke osobe), ali autentičnost i integritet dokumenta ipak treba biti osiguran. Njime se osigurava izvornost i cjelovitost podataka nekog e-dokumenta.

Primjeri namjene za korištenje:

- Izvadci iz matičnih knjiga
- Porezne (PK) kartice
- obavijesti, potvrde;
- fakture (obične ili npr. kao dio međunarodnih eInvoicing projekata);
- uplatnice/potvrde o uplati;
- eTendering (elektronička javna nabava) i online ponude;
- poslovno dopisivanje;
- nekritička medicinska dokumentacija;
- bankovni izvadci itd.

Elektronički potpisi vs. elektronički pečati

eIDAS Uredba razlikuje prava fizičkih i pravnih osoba u pogledu korištenja usluga povjerenja. Stoga su elektronički potpisi namijenjeni fizičkim, a elektronički pečati pravnim osobama.

Što je elektronički vremenski žig?

Elektronički vremenski žig označava podatke u elektroničkom obliku koji povezuju druge podatke u elektroničkom obliku s određenim vremenom i time dokazuju da su ti podaci postojali u to vrijeme.

Što je elektronička preporučena dostava?

Elektronička preporučena dostava je usluga koja omogućava prijenos podataka među trećim stranama pomoću elektroničkih sredstava i pruža dokaz o postupanju s prenesenim podacima, uključujući dokaz o slanju i primanju podataka, čime se preneseni podaci štite od rizika gubitka, krađe, oštećenja ili bilo kakvih neovlaštenih preinaka.

Što je autentikacija mrežnih stranica?

Autentikacija mrežnih stranica je potvrda pomoću koje je moguće izvršiti autentikaciju mrežnih stranica te kojom se mrežne stranice povezuju s fizičkom ili pravnom osobom kojoj je izdan certifikat.

Svaka od usluga povjerenja, poput inačica elektroničkih potpisa, ima svoju naprednu i kvalificiranu verziju.

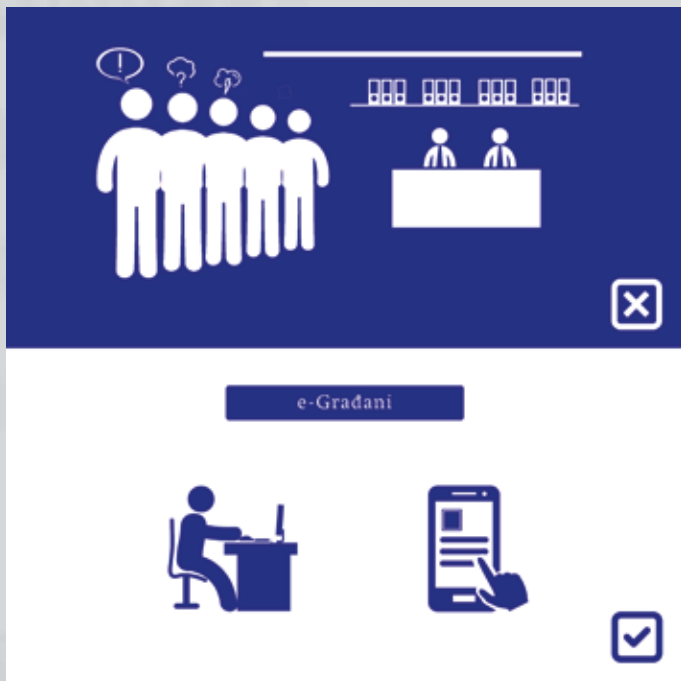
Što je elektronička identifikacija i zašto je važna?

Uz trend premještanja usluga u online okruženje, važnost online identifikacije sve više raste.

Sam pojam „elektroničke identifikacije“ označava postupak korištenja osobnim identifikacijskim podacima u elektroničkom obliku, koji na nedvojben način predstavljaju bilo fizičku ili pravnu osobu ili fizičku osobu koja predstavlja pravnu osobu.

Više o hrvatskom Nacionalnom identifikacijskom i autentifikacijskom sustavu - NIAS te o nacionalnom projektu e-Građani možete pronaći na sljedećim poveznicama:

- <https://nias.gov.hr/>
- https://www.gov.hr/UserDocsImages//e-Gradjani_dok/korisnicka_dokumentacija//NIAS-upute.pdf
- <https://gov.hr/e-gradjani/kako-postati-e-gradjanin/1553>
- <https://pretinac.gov.hr/KorisnickiPretinac/eGradani.html>

KAKO DO USLUGA POVJERENJA?

Usluge povjerenja temelj su za sigurnu elektroničku interakciju između građana, pravnih osoba i tijela javne vlasti.

Pružatelji usluga povjerenja pružaju jednu ili više usluga povjerenja.

Pružatelji usluga povjerenja u Republici Hrvatskoj trenutno su: Financijska agencija (FINA) - koja komercijalno pruža usluge povjerenja, Agencija za komercijalnu djelatnost (AKD) - koja usluge povjerenja pruža komercijalno te putem elektroničke osobne iskažnice fizičkim osobama i Zagrebačka banka (ZABA) koja usluge povjerenja trenutno nudi svojim klijentima.

Zakonodavni okvir

Od 1. srpnja 2016. godine u svim državama članicama primjenjuje se Uredba (EU) br. 910/2014 o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ (eIDAS Uredba).

Iako su odredbe eIDAS Uredbe izravno primjenjive, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta je, kako bi olakšalo provedbu iste te detaljnije uredilo pravni okvir za usluge povjerenja izradilo Zakon o provedbi eIDAS Uredbe (Narodne novine, br. 62/17).

Osnovni cilj eIDAS Uredbe te provedbenog Zakona jest povećanje povjerenja u elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu pružanjem zajedničkog temelja za sigurnu elektroničku interakciju između građana, pravnih osoba i tijela javne vlasti, povećavajući time djelotvornost javnih i privatnih online usluga, elektroničkog poslovanja i elektroničke trgovine u Europskoj uniji.

Zakonodavni okvir za usluge povjerenja doprinijeti će jedinstvenom digitalnom tržištu stvaranjem odgovarajućih uvjeta za uzajamno priznavanje ključnih prekograničnih čimbenika, kao što su elektronička identifikacija, elektronički dokumenti, elektronički potpisi i usluge povjerenja te uvjeta za interoperabilne usluge e-uprave širom Europske unije.

Dosadašnje razlike među državama članicama u nacionalnim sustavima elektroničke identifikacije otežavale su normalno funkcioniranje unutarnjeg tržišta te je bilo potrebno osigurati uzajamno i prekogranično priznavanje sredstva elektroničke identifikacije što omogućuje prekogranično poslovanje bez prepreka.

Pravni učinak elektroničkih potpisa, pečata, vremenskih žigova, elektroničke preporučene dostave i elektroničkih dokumenata

Člancima 25., 35., 41., 43. i 46. eIDAS Uredbe predviđa se harmonizirani i odgovarajući pravni okvir za uporabu elektroničkih potpisa, usluga povjerenja i elektroničkih dokumenata, osiguravajući priznavanje učinka dokaza istih **u sudskim i drugim postupcima**.

